

43. Даниленко В.М. Освіта України в роки національно-демократичної революції (1917–1920): з хроніки подій / В.М. Даниленко, О.М. Завальнюк, Ю.В. Телячий. – Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова, 2005. – С. 202.
44. Там само. – С. 212.
45. Сірополко С. Завдання нової школи / Степан Сірополко. – Нова Ушиця, 1920. – 20 с.
46. Мазепа І. Україна в огні і бурі революції 1917–1921: П: Кам'янецька доба – Зимовий похід / І. Мазепа. – Прага : Пробоем, 1942. – С. 168.
47. Там само. – С. 182.
48. Держархів Хмельницької області, ф.р. 582, оп. 2, спр. 190, арк. 4.
49. Там само, арк. 1
50. Там само, арк. 13.
51. Там само, ф.р. 302, оп. 3, спр. 39. Діло молодший помічника бібліотекаря Сливки І.Г., арк.12.
52. Сірополко С.О. Показчик книжок й відозв, виданих у Тарнові в 1921–І.Х.1922 рр. / С.О. Сірополко. – Тарнов, 1923.
53. Копія листа С. Петлюри до С. Сірополка від 26 червня 1925 року зберігається в особистому архіві доктора історичних наук, професора Т.І. Ківшар, яка й дала згоду на використання факту в нашому дослідженні.

Статья раскрывает короткий во времени – всего четыре с половиной месяца, но плодотворный период библиотечной деятельности Степана Анисимовича Сирополка на должности руководителя фундаментальной библиотеки Каменец-Подольского государственного украинского университета.

Ключевые слова: Каменец-Подольский, университет, фундаментальная библиотека, библиотечная деятельность, фонды, каталоги.

The article reveals a short (just four months and a half) but fruit ful period of library activity of Stepan Onysymovych Siropolko on the position of the head of the fundamental library of Kamianets-Podilskiy.

Key words: Kamianets-Podilskiy, university, fundamental library, library, activity, funds, catalogues.

Отримано: 20.06.2012

УДК 027.7:378.4(477.43)(092)

Т. М. Опря,

м. Кам'янець-Подільський

КАМ'ЯНЕЦЬКИЙ ПЕРІОД ДІЯЛЬНОСТІ С.О. СІРОПОЛКА В ПРАЦЯХ ВИКЛАДАЧІВ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА

У статті розглядається зміст наукових досліджень науковців університету, присвячених багатогранній діяльності С. Сірополка, нерозривно пов'язаній з долею України і, зокрема, розвитком освіти в часи національно-визвольних змагань 1917–1920 рр.

Ключові слова: С.О. Сірополко, Кам'янець-Подільський державний український університет, бібліотека і бібліотечна справа, історія освіти в Україні.

15 серпня 2012 року виповнилося 140 років від дня народження відомого українського просвітнього діяча, основоположника українського книгознавства та бібліотекознавства, бібліографа, педагога, теоретика та історика

освіти, редактора, громадського і культурного діяча Степана Онисимовича Сірополка (1872–1959). Поверненню імені Степана Онисимовича в українську науку ми завдячуємо сучасним дослідникам його творчості Т. Ківшар, Т. Берднаржовій, Е. Огар, М. Шудрі, К. Мігонь та багатьом іншим.

Вагомий внесок у розкриття багатогранної діяльності вченого зробили і викладачі та працівники бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Серед них насамперед необхідно назвати прізвища колишнього ректора, кандидата історичних наук, професора А.О. Копилова [19; 20], ректора університету, доктора історичних наук, академіка О.М. Завальнюка [2; 5; 6–20], директора наукової бібліотеки університету, доктора історичних наук, професора В.С. Прокопчука [28–34], колишнього директора університетської бібліотеки, доктора історичних наук, професора В.С. Лозового [22–24], кандидата історичних наук, докторанта університету Ю.В. Телячого [2; 4; 5; 36–40], провідного бібліографа В.М. Пархоменко [22; 26; 27] та ін.

Мета статті – розкрити зміст наукових досліджень діяльності С. Сірополка, яка нерозривно пов'язана з долею України і, зокрема, розвитком освіти в часи національно-визвольних змагань 1917–1920 рр.

Діяльність Степана Онисимовича розглядається в працях науковців університету і працівників бібліотеки у нерозривному зв'язку з історією заснування, становлення та функціонування самого навчального закладу та його важливого підрозділу – бібліотеки. Як зазначає В.С. Прокопчук «Тривалий час об'єктивна історія навчального закладу і його книгозбірні була малодоступна читачеві. До початку 90-х років минулого століття з доступних документів і матеріалів було відомо, що відлік історії Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту, правонаступником якого виступає К-ПНУ ім. Івана Огієнка, почався 26 лютого 1921 року. Органи державної влади зробили все для того, щоб не просочилася інформація і були навіки заховані факти про створення й функціонування протягом 1918–1921 рр. Кам'янець-Подільського державного українського університету» [30, с.4–5]. З проголошенням державної незалежності України відкрився доступ до захованих документів, що стало основою відновлення цілісної картини функціонування К-ПДУУ, його структурних підрозділів, в тому числі і бібліотеки, відкриття для широкого загалу імен видатних діячів освіти, які доклали чимало зусиль для того, щоб такий заклад був заснований і функціонував.

Одними з перших серед вузівських дослідників звернулися до цієї теми А.О. Копилов і О.М. Завальнюк, які опублікували дві розгорнуті статті у часописах «Дивокрай» та «Український історичний журнал», надавши тим самим досліджуваній проблемі загальноукраїнського контексту [19–20]. Для Олександра Михайловича тема формування і функціонування української університетської освіти у 1917–1921 рр. стала пріоритетною. Своє концептуальне завершення розробка цієї актуальної наукової проблеми знайшла у фундаментальній монографії [17], яка стала докторською дисертацією, блискуче захищеною в жовтні 2011 року. На основі величезної джерельної бази автором з'ясовано чинники, які сприяли появі модерної національної вищої освіти України в добу національно-демократичної революції 1917–1921 рр. Вивчено нормативно-правову базу функціонування університетів, їхній кадровий потенціал і студентський контингент, висвітлено роль університетів у національному державотворенні, церковному і культурно-освітньому відродженні України.

Як відомо історію творять люди. Людські долі, життєві і професійні шляхи творців історії Кам'янець-Подільського державного українського універси-

тету постійно привертають увагу дослідників. Масштабні дослідження в рамках проекту «Українська еліта і творення національної університетської освіти...» здійснив Завальнюк О.М. [9; 10]. Використавши методологію й інструментарій нового наукового напрямку – історичної біографістики – він всебічно осмислив історію української еліти у контексті глобальних змін, які принесло людству ХХ століття. Як зазначає автор «...відновлено історичну справедливість щодо тих представників української інтелігенції, розумом, організаційним хистом, рутинною працею яких творився і розвивався університет у Кам'янці-Подільському, і які тривалий час були або в забутті, або про кам'янецький період їх біографії не було достатньо повної інформації» [10, с.7]. В зазначених працях з'ясовано авангардну частину професорсько-викладацької корпорації закладу, встановлено, що ефективною роботою К-ПДУУ забезпечували представники кількох регіонів і різних генерацій науковців. В загальному ряду не обійдено увагою працівників бібліотеки, інших структурних підрозділів, праця яких часто непомітна, але від цього не менш корисна.

Велика увага приділена постаті Степана Онисимовича Сірополка, який в історії Кам'янець-Подільського університету залишив яскравий і незгладимий слід, пов'язаний із роботою на посаді керівника бібліотеки. Олександр Михайлович зазначає, що за спогадами Л. Биковського, Степан Онисимович Сірополко появився в нашому місті восени 1919 р. і очолив бібліотеку К-ПДУУ. Автор припускає, що до роботи на цій посаді С. Сірополко приступив 15–16 листопада 1919 року [10, с.352]. Доведено, що Степан Онисимович за цей короткий період здійснив велику роботу, зокрема організував роботу по впорядкуванню бібліотечного фонду (було з'ясовано чисельність фонду, організовано запис книг в каталоги за децимальною системою). Поряд із бібліотечною комісією, яку склали представники професорсько-викладацької корпорації університету, він створив бібліотечну раду, підготував проект «Статуту Бібліотечної Ради Кам'янець-Подільського Державного Українського Університету», а також став керівником цієї ради. З перших днів роботи Степан Онисимович взявся за підготовку «Правил бібліотеки Кам'янець-Подільського Державного Українського Університету», які 27 січня 1920 р. були розглянуті і затверджені Радою професорів університету. О.М. Завальнюк подає точну дату звільнення Степана Онисимовича з посади бібліотекаря, у зв'язку з переходом на роботу в Міністерство народної освіти УНР і переїздом до Києва, – 11 травня 1920 р., що підтверджено архівним документом [10, с.355]. Підсумовуючи кам'янецьку сторінку біографії С.О. Сірополка, автор зазначає, що вона позначена активною діяльністю останнього в справі розбудови бібліотеки місцевого державного українського університету, вдосконаленню її освітньо-наукових і культурологічних функцій. Поряд з цим висвітлюється його праця в царині творення української школи, робота в складі комісії, яка виробила «Проект єдиної школи на Україні», редакторська діяльність та інші аспекти [10, с.355].

Період роботи С.О. Сірополка на посаді директора фундаментальної бібліотеки К-ПДУУ, його внесок у її розбудову, тісна співпраця з ректором університету І.І. Огієнком, видатними українськими бібліографами і книгознавцями Л.У. Биковським, М.І. Ясинським, першим директором бібліотеки І.Г. Сливкою, досить змістовно висвітлені у працях В.С. Прокопчука [28–34]. На особливу увагу заслуговує наукове видання «Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету: роки становлення й розквіту : іст. нарис» / В.С. Прокопчук, Л.Ф. Філінюк ; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, Наукова бібліотека. – Кам'янець-

Подільський : Аксіома, 2009. – 284 с.: іл. У цій книзі вперше розкрито історію наукової бібліотеки К-ПНУ ім. І. Огієнка, діяльність кількох поколінь бібліотечних працівників впродовж 1918–2008 років. Автори приділили велику увагу вивченню, систематизації та використанню великого пласту документального матеріалу з історії бібліотеки, зосередженого в архівних фондах Києва, Вінниці, Хмельницького, Кам'янець-Подільського. Всі конкретні події, факти, дати підтверджені архівними документами. Висвітлено біографічні дані Степана Онисимовича, його діяльність в органах народної освіти, внесок в розбудову бібліотеки університету, лекторську і редакторську діяльність, а також період перебування в еміграції [30, с.30–43]. Автори вказали точну дату перебування С.О. Сірополка на посаді завідуючого бібліотекою: 25 грудня 1919 р. – 11 травня 1920 р. [30, с.30]. Інші дослідники, зокрема В.М. Даниленко і Ю.В. Телячий також вказують ці ж дати [4, с.14; 5, с.215]. Широкий спектр інформації про бібліотеку та її фундаторів знаходимо в працях В.С. Лозового [22–24].

Особливу увагу дослідників привертає праця С.О. Сірополка «Народні бібліотеки: організація та техніка бібліотечного діла», яка була перекладена автором на українську мову з російської (московське видання 1910 року) саме в Кам'янці-Подільському і видана 1919 року в друкарні Подільської губернської народної управи. У фонді рідкісних видань нашої бібліотеки зберігся один-єдиний примірник оригіналу. Враховуючи цінність даного видання та обмеженість доступу до нього, з ініціативи директора бібліотеки В.С. Прокопчука було здійснено передрук його в збірнику наукових праць, виданому за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції «Бібліотека вищого навчального закладу – центр науково-інформаційного забезпечення підготовки національних кадрів», яка відбулася 20–21 вересня 2007 року на базі наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету [25, с.344–366].

Досить детально висвітлена науковцями університету діяльність С.О. Сірополка в царині творення української національної освіти. Насамперед, це праці О.М. Завальнюка [5; 6; 9; 10; 11; 13; 17], Ю.В. Телячого [5; 6; 36–39], В.С. Прокопчука [30], М.Г. Кукурудзяка і М.М. Собчинської [21].

Про призначення Степана Онисимовича на посаду радника Генерального секретарства народної освіти, його внесок у реформування освітньої системи, участь у роботі II з'їзду Всеукраїнської учительської спілки знаходимо цінні відомості в працях О.М. Завальнюка, В.С. Прокопчука, та ін. [25, с.12–13; 30, с. 31]. Як зазначають дослідники, С.О. Сірополко зробив вагомий внесок у створення «Проекту Єдиної школи на Україні» – головного програмного документа реформи української загальноосвітньої школи доби 1917–1920 рр. Цей аспект його діяльності висвітлений у працях О.М. Завальнюка, докторанта нашого університету Ю.В. Телячого, які показали, що О.С. Сірополко, як радник Міністерства народної освіти УНР, брав участь у розгляді «Проекту...» в складі комісії на початку вересня 1919 р. [6, с.82; 43, с.72]. Спираючись на спогади Степана Онисимовича дослідники довели, що «Проект...» зіграв важливу роль у становленні національної освіти в Україні. Зокрема, в 1919 р. за ним відбувалося навчання в школах Поділля, створювалися нові підручники для потреб початкової і середньої школи [6, с.84]. Окрім участі в роботі над «Проектом...» С.О. Сірополко долучився і до створення ще одного важливого освітнього документа тієї доби – «Статуту Єдиної школи в Українській Народній Республіці» [6, с.86–89]. Як зазначає О.М. Завальнюк: «Реформування навчальних закладів України, їх новим історичним завданням Степан Онисимович присвятив свою працю «Завдання нової школи», яка вийшла друком 1920 року в Новій Ушиці» [17, с.299–300].

Цікавою і можливо ще не досить повно висвітленою є тема взаємозв'язків Степана Онисимовича з відомими постатями української інтелігенції, яких доля звела в Кам'янець-Подільському. Змістовні наукові розвідки знаходимо у В.С. Прокочука, який розкриває нам сторінки співпраці С. Сірополка з визначними бібліотекознавцями, фундаторами української бібліографії Л.Ю. Биковським, І.М. Ясинським та їх участь в становленні фундаментальної бібліотеки університету [32, с.214–224; 33, с.360–367]. Бібліотечно-бібліографічній діяльності І.І. Огієнка, С.О. Сірополка, Л.У. Биковського в еміграції присвячена ще одна його наукова стаття [34, с.130–154]. На основі аналізу конкретних фактів автор стверджує, що Кам'янець-Подільська університетська фундаментальна бібліотека і в еміграції об'єднувала ці постаті. Кожен з них робив посильний внесок у популяризацію української книги, української культури, зокрема С.О. Сірополка він відзначає як активного популяризатора української книги, теоретика і практика бібліотечної справи в еміграції, автора багатьох теоретичних розробок з питань бібліотекознавства, бібліографознавства [34, с.150–151]. Про тісні контакти Степана Онисимовича з ректором університету І.І. Огієнком, який без книги не мислив свого життя, і саме тому зробив неоціненний вклад у створення і функціонування бібліотеки університету, давав про її комплектування, давав поради щодо поточних бібліотечних справ її завідувачам, в тому числі й С. Сірополку, а також про їхні взаємовідносини в діаспорі – пише Є.І. Сохаська [35, с.87, 199]. Висвітлюючи роль інтелігенції в багатогранному процесі утворення і діяльності державних українських університетів 1917–1921 рр., глибоко розкриває тему співпраці О.М. Завальнюк [6–15]. Великий внесок у висвітлення цієї теми зробив Ю.В. Телячий, який дає нам цінну інформацію про співпрацю Степана Онисимовича з відомим державним і громадським діячем Петром Івановичем Холодним, особливо під час роботи над «Проектом єдиної школи на Україні» та «Статутом єдиної школи в УНР» [43, с.72; 2, с.12–15].

З-поміж аспектів різносторонньої діяльності С. Сірополка заслуговує на увагу його редакторська діяльність, зокрема на посаді відповідального редактора видавничого товариства «Зірка», що мало випускати журнали й літературу для дітей [10, с.355; 30, с.32; 36, с.257]. Про науково-публіцистичні праці Степана Онисимовича, участь його в Науковому товаристві К-ПДУУ знаходимо ґрунтовні повідомлення в наукових розвідках О.М. Завальнюка [8; 12; 14; 17].

Вагомим кроком на шляху всебічного вивчення історії бібліотеки університету стала міжнародна науково-практична конференція «Бібліотека вищого навчального закладу – центр науково-інформаційного забезпечення підготовки національних кадрів», проведена на базі університету з ініціативи наукової бібліотеки впродовж 19–21 вересня 2007 р. Конференція була приурочена 135-річчю від дня народження Степана Сірополка, тому працівники бібліотеки організували для учасників перегляд книжкової виставки «С.О. Сірополко і розвиток бібліотеки К-ПДУУ», а також підготували виступи згідно тематики конференції.

Необхідно згадати також і про внесок нинішніх працівників бібліотеки, які здійснили цілий ряд розвідок про неординарну особистість С. Сірополка. Насамперед, це В.М. Пархоменко, яка однією з перших разом з колишнім директором бібліотеки В.С. Лозовим висвітлила деякі аспекти з історії бібліотеки [22; 26], а також підготувала до друку досить змістовну статтю про Степана Онисимовича [27]. Змістовне дослідження про директорів бібліотеки К-ПДУ здійснила Бабій Л. [1, с.72–78]. Вагомий внесок у розробку теми роблять молоді науковці університету, зокрема, аспірантка К.Л. Терещук, яка висвітлює

діяльність бібліотек Подільського регіону в добу революції 1918–1920 рр. [41; 42]. Про перебування Степана Онисимовича в діаспорі здійснює пошуки матеріалів аспірант І. Старенький.

Цінну інформацію для наступних поколінь дослідників подають О.М. Завальнюк і Ю.В. Телячий, які детально інформують про джерельну базу вказаної теми [16; 40]. Як зазначає О.М. Завальнюк, для дослідження процесу зашнування і діяльності державних українських університетів наявна досить велика джерельна база, яка включає в себе як цінні архівні комплекси, опубліковані різноматичні документальні збірки, так і надзвичайно багатий матеріал періодики, а також мемуарних видань [16, с.531].

Таким чином, постать Степана Онисимовича Сірополка привернула увагу цілого ряду науковців університету, які зробили вагомий внесок у розкриття багатьох аспектів його діяльності, особливо в кам'янецький період. Розкрили для нових поколінь дослідників джерельну базу для вивчення невідомих сторінок життя та наукової діяльності просвітителя.

Список використаних джерел:

1. Бабій Л.М. Директори бібліотеки Кам'янець-Подільського державного університету / Л.М. Бабій // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету. Сер.: Бібліотекознавство. Книгознавство / [редкол.: О.М. Завальнюк (голова), В.С. Прокочук (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Вип. 1. – С. 72–78.
2. В ім'я України. Петро Іванович Холодний (1876–1930 рр.) / В.М. Даниленко, О.М. Завальнюк, Г.О. Куриленко, Ю.В. Телячий. – Хмельницький: Мельник А.А., 2006. – 206 с.
3. Віхи історії університетської бібліотеки / підготувала Л.Ф. Філініук // Студентський меридіан. – 2007. – 30 серп. (№ 1591–1592). – С. 4.
4. Даниленко В.М. Кам'янець-Подільський державний український університет у добу Директорії УНР (1918–1920): з хроніки подій / В.М. Даниленко, Ю.В. Телячий // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський, 2004. – Т. 4. – С. 3–21.
5. Даниленко В.М. Освіта України в роки національно-демократичної революції (1917–1920): з хроніки подій / В.М. Даниленко, О.М. Завальнюк, Ю.В. Телячий. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2005. – 264 с.
6. Завальнюк О.М. Будівництво української загальноосвітньої школи в роки національно-демократичної революції (1917–1920) : історичний нарис / О.М. Завальнюк, Ю.В. Телячий. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2001. – 212 с.
7. Завальнюк О.М. Сірополко – бібліотекар Кам'янець-Подільського державного українського університету (1919–1920 рр.) / О.М. Завальнюк // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика : зб. ст. – К., 2004. – Вип. 7. – С. 310–315.
8. Завальнюк О. Науковий доробок Кам'янець-Подільського державного українського університету в часи національного відродження (1918–1920) / О.М. Завальнюк // II міжнародний науковий конгрес українських істориків «Українська історична наука на сучасному етапі розвитку», м. Кам'янець-Подільський, 7–8 верес. 2003 р. : доп. та повідомл. : у 4 т. / [редкол.: Л. Винар, О. Завальнюк, А. Філініук та ін.]. – Кам'янець-Подільський ; К. ; Нью-Йорк ; Острог, 2005. – Т. 1. – С. 49–54.
9. Завальнюк О.М. Сірополко Степан Онисимович // Завальнюк О.М. Українська еліта і творення національної університетської освіти: фундатори і будівничі (1918–1920 рр.) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.М. Завальнюк. – Кам'янець-Подільський, 2005. – С. 310–318.
10. Завальнюк О.М. Сірополко Степан Онисимович / О. М. Завальнюк // Історія Кам'янець-Подільського національного університету в іменах (1918–1921 рр.) : [наук. вид.]. – Кам'янець-Подільський, 2006. – С. 351–356.
11. Завальнюк О.М. Професорсько-викладацька корпорація і фундаментальна бібліотека Кам'янець-Подільського державного українського університету (1918–1920 рр.)

- / О.М. Завальнюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський, 2007. – Т. 10. – С. 289–299.
12. Завальнюк О.М. Публіцистична діяльність викладачів і працівників Кам'янець-Подільського державного українського університету (1918–1920 рр.) / О.М. Завальнюк // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл., докторантів і асп., присвяч. 90-річчю Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту, 12–13 берез. 2008 р. : вип. 7, у 5 т. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Т. 1. – С. 30–31.
 13. Завальнюк О.М. С.О. Сірополко і розвиток фундаментальної бібліотеки Кам'янець-Подільського державного українського університету / О.М. Завальнюк // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету. Сер.: Бібліотекознавство. Книгознавство / [редкол.: О.М. Завальнюк (голова), В.С. Прокопчук (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Вип. 1. – С. 11–18.
 14. Завальнюк О.М. Формування і діяльність Наукового товариства Кам'янець-Подільського державного українського університету (1919–1920 рр.) / О.М. Завальнюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський, 2009. – Т. 13: Присвячено 90-річчю Кам'янецької доби УНР. – С. 62–72.
 15. Завальнюк О.М. Проблема формування і функціонування бібліотек Київського та Кам'янець-Подільського українських університетів у 1917–1920 роках / О.М. Завальнюк // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету. Сер.: Бібліотекознавство. Книгознавство / [редкол.: О.М. Завальнюк (голова), В.С. Прокопчук (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Вип. 2. – С. 143–153.
 16. Завальнюк О.М. Джерела про заснування і діяльність Київського і Кам'янець-Подільського державних українських університетів (1917–1921 рр.) / О.М. Завальнюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський, 2011. – Т. 17: Пам'яті академіка Петра Тимофійовича Тронька. – С. 519–536.
 17. Завальнюк О.М. Утворення і діяльність державних українських університетів (1917–1921 рр.): [монографія] / О.М. Завальнюк. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. – 644 с.
 18. Кам'янець-Подільський національний університет: ювілейне видання / [авт.-упоряд. Я. Білейчук ; редкол.: О.М. Завальнюк, В.А. Смолій, В.С. Степанков та ін.]. – К. : Вид-во Логос Україна, 2008. – 200 с. – (Бібліотека. – С. 126–138).
 19. Копилов А.О. Дітище Івана Огієнка / А.О. Копилов, О.М. Завальнюк // Дивокрай : наук.-красн. Альманах. Хмельницький, 1995. – С. 82–89.
 20. Копилов А.О. Кам'янець-Подільський державний український університет: від ідеї заснування до ліквідації (1917–1921 рр.) / А.О. Копилов, О.М. Завальнюк // Український історичний журнал. – 1999. – № 4. – С. 41–50; № 5. – С. 26–36.
 21. Кукурудзяк М.Г. З історії національної школи і педагогічної думки в Українській Народній Республіці : [монографія] / М.Г. Кукурудзяк, М.М. Собчинська. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 1997. – 175 с.
 22. Лозовий В.С. З історії бібліотеки Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету / В.С. Лозовий, В.М. Пархоменко // Трансформація ролі бібліотек в інформаційному суспільстві : матер. наук.-практ. конф., присвяч. 40-річчю б-ки Технолог. ун-ту Поділля, 15–16 жовт. 2002 р. – Хмельницький, 2003. – С. 96–103.
 23. Лозовий В.С. Робота з читачами в бібліотеці Кам'янець-Подільського університету в період революції 1917–1920 років / В.С. Лозовий // Трансформація ролі бібліотек в інформаційному суспільстві : матер. наук.-практ. конф., присвяч. 40-річчю б-ки Технолог. ун-ту Поділля, 15–16 жовт. 2002 р. – Хмельницький, 2003. – С. 103–106.
 24. Лозовий В.С. Бібліотека Кам'янець-Подільського державного українського університету в добу революції (1918–1920 рр.) / В.С. Лозовий // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету. Сер.: Бібліотекознавство. Книгознавство / [редкол.: О.М. Завальнюк (голова), В.С. Прокопчук (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Вип. 2. – С. 206–213.
 25. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету. Сер.: Бібліотекознавство. Книгознавство / Кам'янець-Подільський національний університет, Наукова бібліотека ; [редкол.: О.М. Завальнюк (голова), В.С. Прокопчук (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ нац. ун-т, 2008. – Вип. 1. – 400 с.

26. Пархоменко В.М. З історії бібліотеки Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету / В.М. Пархоменко // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський, 1998. – Т. 1. – С. 59–65.
27. Пархоменко В.М. Видатний просвітянин і громадський діяч (до 135-річчя від дня народження Степана Сірополка) / В.М. Пархоменко // Студентський меридіан. – 2007. – 30 серп. (№ 1591–1592). – С. 4.
28. Прокопчук В.С. Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету: етапи розвитку, стан і перспективи / В.С. Прокопчук // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету. Сер.: Бібліотекознавство. Книгознавство / [редкол.: О.М. Завальнюк (голова), В.С. Прокопчук (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Вип. 1. – С. 99–105.
29. Прокопчук В.С. Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету: історія й сьогодення / В.С. Прокопчук, Л.Ф. Філінок // Освіта і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Т. 11. – С. 37–59.
30. Прокопчук В.С. Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету: роки становлення й розвитку : іст. нарис / В.С. Прокопчук, Л.Ф. Філінок ; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, Наукова бібліотека. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – 284 с. : іл.
31. Прокопчук В.С. Бібліотеки Хмельниччини: від заснування до наших днів / В.С. Прокопчук // Освіта і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський, 2009. – Т. 14. – С. 3–39.
32. Прокопчук В.С. Кам'янець-Подільський період в житті й діяльності видатних українських бібліотекознавців і бібліографів С.О. Сірополка, Л.Ю. Биковського, М.Г. Ясинського / В.С. Прокопчук // Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства : матер. наук.-практ. конф., м. Львів, 12 листоп. 2009. – Львів, 2009. – С. 214–224.
33. Прокопчук В.С. Організаційна і бібліотекознавча праця С.О. Сірополка, Л.Ю. Биковського, М.І. Ясинського у фундаментальній бібліотеці Кам'янець-Подільського державного українського університету / В.С. Прокопчук // Кам'янець-Подільський – остання столиця Української Народної Республіки : матер. всеукр. наук. конф., м. Кам'янець-Подільський, 6–7 жовт. 2009 р. – Кам'янець-Подільський, 2009. – С. 360–367.
34. Прокопчук В.С. І.І. Огієнко, С.О. Сірополко, Л.У. Биковський: любов до книги – кризь усе життя / В.С. Прокопчук // Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства : матер. 3-ї наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Львів, 29 верес. 2011 р. – Львів, 2011. – С. 130–154.
35. Сохаська Є.І. Штрихи до портрета Івана Огієнка – книголюба (За матеріалами його перших канадських журналів «Слово істини» та «Наша культура» / Є.І. Сохаська // Сохаська Є.І. «Молосья за весь Рідний Край...» Штрихи до життєпису Івана Огієнка та його культурологічної діяльності. – Кам'янець-Подільський, 2007. – С. 198–205.
36. Телячий Ю. Степан Сірополко – освітній діяч України / Ю. Телячий // Хмельниччина: роки становлення та поступу (1937–1997) : матеріали всеукр. наук. іст.-краєзн. конф., 26 верес. 1997 р. – Хмельницький, 1997. – С. 256–258.
37. Телячий Ю.В. «Проект Єдиної школи на Україні» як джерело дослідження, становлення і розвитку освіти в Українській Народній Республіці (1917–1920 рр.) / Ю.В. Телячий // Четверта Академія пам'яті професора Володимира Антоновича, 26–27 берез. 1998 р. : доп. та повідомл. / упоряд. і ред. А.М. Катренко. – К., 1999. – С. 281–284.
38. Телячий Ю.В. Діяльність комісії по проведенню шкільної реформи в період Директорії (1918–1920 рр.) / Ю.В. Телячий // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський, 2000. – Т. 4(6). – С. 288–294.
39. Телячий Ю.В. Освітнє життя м. Кам'янець-Подільського за часів Директорії УНР: з хроніки подій (черв. – листоп. 1919 р.) / Ю.В. Телячий // Матеріали Х-ї Подільської історико-краєзнавчої конференції / [редкол.: І.С. Винокур (відп. ред.), Л.В. Баженов, Ю.І. Блажевич та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2000. – С. 384–388.

40. Телячий Ю.В. Фонди Державного архіву Хмельницької області як джерело дослідження культуротворчої діяльності інтелігенції в роки української революції (1917–1920) / Ю.В. Телячий // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський, 2009. – Т. 13: Присвячено 90-річчю Кам'янецької доби УНР. – С. 20–24.
41. Терещук К.Л. Культурно-просвітницька діяльність бібліотек Подільського регіону в 1918–1920 рр. / К.Л. Терещук // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський, 2010. – Т. 16. – С. 132–137.
42. Терещук К.Л. Україномовна книжкова продукція і бібліотеки Поділля в добу Української революції / К.Л. Терещук // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський, 2011. – Т. 17: Пам'яті академіка Петра Тимофійовича Тронька. – С. 78–84.
43. Петро Іванович Холодний (1876–1930 рр.). Життя в ім'я України : зб. ст. і повідомл. за матер. всеукр. круглого столу (14–15 груд. 2006 р., Кам'янець-Поділ. держ. ун-т). – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2007. – 228 с.

В статье рассматривается содержание научных исследований преподавателей университета, посвященных многогранной деятельности С. Сирополка, неразрывно связанной с судьбой Украины, в частности, с развитием образования в период национально-освободительной борьбы 1917–1920 гг.

Ключевые слова: С. Сирополко, Каменец-Подольский государственный украинский университет, библиотека и библиотечное дело, история образования в Украине.

The article elucidates the content of the university scientists' researches dedicated to S. Siropolko's versatile activity, the latter being bound with the fate of Ukraine, in particular with education development during the national liberation struggle in 1917–1920.

Key words: S. Siropolko, Kamyanets-Podilskiy state university, library and librarianship, history of education in Ukraine.

Отримано: 15.05.2012

УДК 02(477)(092):02(09)(477.8)

Н. Е. Кунанець,
м. Львів

ПРАЦЯ С. СІРОПОЛКА «КОРОТКИЙ КУРС БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА» В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

У статті розглядається вплив видання С. Сірополка «Короткий курс бібліотекознавства. Історія, теорія та практика бібліотечної справи» на науково-методичні розробки когорти ентузіастів західноукраїнських земель, що в свою чергу сприяло активізації розвитку теоретичних та практичних засад бібліотекознавства.

Ключові слова: бібліотекознавство, історія бібліотечної справи України, громадські бібліотеки.

Наприкінці XIX – на початку XX ст. побутувала думка, «... що робота в бібліотеці, робота з книгою не вимагає ніякої поважнішої праці над собою, не вимагає науки» [1]. На жаль, така думка часом виникає у відвідувачів бібліотеки і сьогодні. Та все ж бібліотекарі завжди прагнули отримати фахову осві-